୧୯ଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଛାୟା ନୃତ୍ୟ ଏବଂ କଣ୍ଢେଇ ନାଚର କାହାଣୀ

ଆମେ ସମସ୍ତେ କଣ୍ଢେଇ, କାର୍ ଏବଂ ରକେଟ୍ ସହିତ ଖେଳିଛୁ, ଅନେକ କାହାଣୀ ଏବଂ ଚରିତ୍ର ସୃଷ୍ଟି କରିଛୁ, ମନେ ଅଛି ? ଆମେ ଆମର ଛୋଟ କଣ୍ଢେଇକୁ ବିପଦରେ ପଡ଼ିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ କିମ୍ବା ଚକୋଲେଟ୍ ସ୍ୱପ୍ନର ଦେଶରେ ଏକ ସାହସିକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ତିଆରି କରିଛୁ । ଏହା ହେଉଛି କଣ୍ଢେଇ !

କଣ୍ଢେଇ ନାଚ କଳା କଣ୍ଢେଇ ନାଚ ହେଉଛି ନିର୍ଜୀବ ଚିତ୍ର କିମ୍ବା ଚିତ୍ର ବ୍ୟବହାର କରି ପ୍ରଦର୍ଶନ ସୃଷ୍ଟି କରିବାର କଳା । କଣ୍ଢେଇ ନାଚ କଳାକାରମାନେ ହାତ, ତାର କିମ୍ବା ବାଡ଼ର ଗତି ଭଳି ବିଭିନ୍ନ କୌଶଳ ସାହାଯ୍ୟରେ ଏହି ଚିତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରନ୍ତି ଏବଂ ଦର୍ଶକଙ୍କୁ ମନୋରଞ୍ଜନ କରନ୍ତି, କାହାଣୀ କୁହନ୍ତି କିମ୍ବା ସନ୍ଦେଶ ଦିଅନ୍ତି ।

ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅବଧାରଣା

- ହାତ କଣ୍ଢେଇ କଳା
- ବାଡ଼ି ଓ ଛାୟା କଣ୍ଢେଇ କଳା
- ଭାରତରେ କଣ୍ଢେଇ କଳା
- ଆବଜର ଉତ୍ଥାନ-ପତନ

ଦୃଶ୍ୟ ୫: ହାତ କଣ୍ଢେଇ —ଆଙ୍ଗୁଠି, ମୋଜା ଏବଂ ଦସ୍ତାନା

କଣ୍ଢେଇ ସବୁ ଆକାର ଓ ଆକୃତିରେ ଆସିଥାଏ । କଣ୍ଢେଇ କିପରି ଦେଖାଯିବା ଉଚିତ ସେ ବିଷୟରେ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନିୟମ ନାହିଁ । ଏହା ତୁମ ରଚନାତ୍ମକ କଳ୍ପନା ଭଳି ଅନନ୍ୟ ହୋଇପାରେ। ଆସ ସବୁଠାରୁ ସରଳ - ତୁମ ହାତରୁ ଆରମ୍ଭ କରିବା ! ତୁମେ ତିଆରି କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିବା ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ସରଳ ଚେହେରା ତିଆରି କରନ୍ତୁ (ତୁମ ପରିବାର କିମ୍ବା ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କଠାରୁ) ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ କଥା ହୁଅ!

ଅନ୍ୟଥା, ତୁମେଏକ କାଗଜ ଉପରେ ତୁମ ହାତ ଅଙ୍କନ କରିପାରିବ ଏବଂ ଚରିତ୍ର ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିବ ।

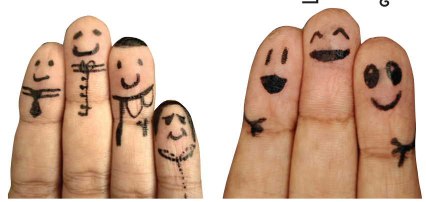

ଆସ ଏବେ ଆଉ ଏକ ପାଦ ଆଗକୁ ଯାଇ ହାତର ଆଙ୍ଗୁଠିରେ କଣ୍ଢେଇ ତିଆରି କରିବା ।

କାଗଜକୁ ଫୋଲ୍ଡ କରି କଇଁଚି ଓ ଅଠା ସାହାଯ୍ୟରେ ଏକ ସରଳ କପ୍ ତିଆରି କର । ଏହାକୁ ଆଙ୍ଗୁଠିରେ

ସରଳ ଆଙ୍ଗୁଠି କଣ୍ଢେଇ

0680CH19

© NCERT not to be republished

ପିନ୍ଧି ମୁହଁ, ହାତ ଓ ପାଦର ଆକୃତି ଅଙ୍କନ କର । ବର୍ତ୍ତମାନ ତୁମେ ଏହି କାଳ୍ପନିକ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ନାମକରଣ କରିପାରିବ ଏବଂ ଏହିପରି ତୁମ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ କାହାଣୀ ରଚନା କରିପାରିବ !

ଯେହେତୁ କଣ୍ଢେଇ କିପରି ତିଆରି କରିବାକୁ ହେବ ତାହାର କୌଣସି ସୀମା କିମ୍ବା ନିୟମ ନାହିଁ, ତେଣୁ ତୁମ କଣ୍ଢେଇକୁ ଜୀବନ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ଉପାୟ ଚେଷ୍ଟା କର !

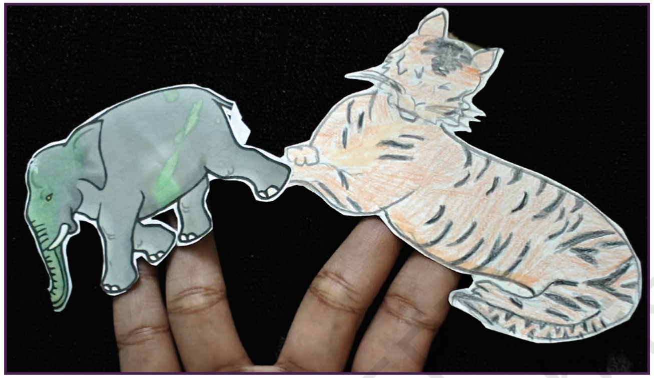

ପଶୁ ଚରିତ୍ର

ବିଶିଷ୍ଟ ଚରିତ୍ର

ପୁରାଣ ଓ ଇତିହାସର ଚରିତ୍ର

ନିଜ ଆଙ୍ଗୁଠିକୁ ଗୋଡ ଭଳି ବ୍ୟବହାର କର

ମୋଜା ଏବଂ ଦସ୍ତାନାର କଣ୍ଢେଇ

କଣ୍ଢେଇ ତିଆରି କରିବାର ଆଉ ଏକ ଉପାୟ ଯାହା ତୁମ କଳ୍ପନା ଅଧାରିତ ଚରିତ୍ର ଦେଖାଏ - ମୋଜା କିମ୍ବା ଦସ୍ତାନା କଠପୁତଳି ।

ଏଠାରେ ତୁମ ନିଜର ଏକ ସରଳ ମୋଜା କଣ୍ଢେଇ ତିଆରି କରିବା ପାଇଁ ଏକ କ୍ରମଶଃ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଅଛି ।

ଏହାକୁ ଏକ ନାମ ଦିଅ ଏବଂ ନିଜର ବାର୍ତ୍ତାଳାପ ସୃଷ୍ଟି କର !

ଘରେ ଯେକୌଣସି ମୋଜା ନେଇ ଯାଆନ୍ତୁ।

ଏହାକୁ ଆପଣଙ୍କ ହାତରେ ପିନ୍ଧନ୍ତୁ ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହା ଆପଣଙ୍କ ଆଙ୍ଗୁଠିକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଘୋଡ଼ାଇ ନଦିଏ।

ଏକ ନମନୀୟ ବସ୍ତୁ କିମ୍ବା ରବର ବ୍ୟାଣ୍ଡ ସହିତ ଚାରିଟି ଆଙ୍ଗୁଠିକୁ ଚାରିପଟେ ବାନ୍ଧି ଦିଅନ୍ତୁ ଏବଂ ଆଙ୍ଗୁଠିଗୁଡ଼ିକୁ ଅଲଗା ରଖନ୍ତୁ।

ବିକଳ୍ପ ଭାବରେ, ଆପଣ ପାଟି ସ୍ଥାନକୁ କାଟି ଖୋଲିପାରିବେ ଏବଂ ମୋଟା କାଗଜ ଲଗାଇପାରିବେ।

ନିଜ ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ଆଖି, ଜିଭ, କେଶ, ନାକ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ସାମିଲ କରନ୍ତୁ।

କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ

ଦୁଇଟି ଚରିତ୍ର ସୃଷ୍ଟି କର- ତୁମେ ଦୁଇଟି ଚରିତ୍ର ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ତୁମ କଳ୍ପନା ଶକ୍ତିକୁ ବ୍ୟବହାର କର । ଏହି ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟକ୍ତି, ପଶୁ କିମ୍ବା ଏପରିକି କାଳ୍ପନିକ ଚରିତ୍ର ହୋଇପାରେ, ଯେପରିକି ଏଲିୟନ୍ସ । ବାଘ ଓ ଭୂତ କିମ୍ବା ବୃଦ୍ଧ ଓ କୁକୁର ଭଳି କିଛି ଚରିତ୍ରକୁ ଯୋଡି ତୁମେଏକ ନୂଆ କାହାଣୀ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିବେ ।

ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟର ତାଲିକା କର। ଏକ ନାମ ଏବଂ ଭାବନା ଦିଅ - ସେମାନେ ମଜାଳିଆ, କ୍ରୋଧିତ ନା ଦୁଃଖୀ ?, କଥା କହିବାର ଶୈଳୀ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କର।

ଏକ ସରଳ ବାର୍ତ୍ତାଳାପ ଲେଖନ୍ତୁ। ମନେ ଅଛି କି ଗୋଟିଏ ଲେଖାର ତିନୋଟି ଅଂଶ ଅଛି? ତୁମକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ପଡିବ ଯେ ତୁମର ଲେଖା ଏପରି ପରିସ୍ଥିତି ଏବଂ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ସୃଷ୍ଟି କରେ ଯେଉଁଠାରେ ଏହି ଦୁଇଟି ଚରିତ୍ର ପରସ୍ପର ସହିତ ଯୋଗାଯୋଗ କରିପାରିବେ।

ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ସମୟ

ଏହି ଶୋ'କୁ ତୁମ ଶ୍ରେଣୀରେ କିମ୍ବା ତୁମ ପରିବାରରେ ଉପସ୍ଥାପନ କର । ତୁମେ ଏବେ ଜଣେ କଣ୍ଢେଇ କଳାକର !

ଦସ୍ତାନା କଣ୍ଢେଇ କଥାବାର୍ତ୍ତା

ଆଙ୍ଗୁଠି କଣ୍ଢେଇଙ୍କ କଥାବାର୍ତ୍ତା

ମୋଜା କଣ୍ଢେଇ କଥାବାର୍ତ୍ତା

ଭାରତରେ ହାତ କଣ୍ଢେଇ

ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତୁମେ ତୁମ ପରବର୍ତ୍ତୀ କଣ୍ଢେଇ ନାଚ ପାଇଁ ନୂତନ ଧାରଣା ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରୁଛ, ଆସ ଆମେ ଆମ ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟକୁ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା ଯାହା କି କଣ୍ଢେଇ କଳା ସହିତ ଜଡିତ ।

1. ସଖୀ କଣ୍ଢେଇ ଏବଂ ସଖୀ ନାଚ - ଓଡ଼ିଶା

- କାଗଜ ପଲ୍ପ (ପାପିଏର ମାଚେ), କାଠ କିମ୍ବା କପଡା ସାହାଯ୍ୟରେ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଏବଂ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଚେହେରା ବିଶିଷ୍ଟ କଣ୍ଢେଇ ।
- ସେମାନେ ନୃତ୍ୟ ଏବଂ ଗୀତ ଗାଇବାକୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି, ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର କାହାଣୀ ପ୍ରାୟତଃ ହାସ୍ୟ ଏବଂ ଆନନ୍ଦରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଏ ।
- ଓଡ଼ିଶାରେ ପର୍ବପର୍ବାଣୀ ଓ ଉତ୍ସବର ଏହା ଏକ ଲୋକପ୍ରିୟ ଅଂଶ।

2. ପାଓକଥକଳୀ ପାଓକୁଥୁ - କେରଳ

- ଏଇ ନାଚ କଥକଳୀ ନାମକ ରଙ୍ଗାରଙ୍ଗ ଏବଂ ନାଟକୀୟ ନୃତ୍ୟରୁ ପ୍ରେରିତ ।.
- କାଠରେ ନିର୍ମିତ ଏବଂ ଜଟିଳ ପୋଷାକ ଏବଂ ଅଳଙ୍କାରରେ ସଜ୍ଜିତ ।
- ସେମାନେ ଯେଉଁ କାହାଣୀଗୁଡ଼ିକ କୁହନ୍ତି ତାହା ପ୍ରାୟତଃ ରାମାୟଣ ଏବଂ ମହାଭାରତ ଉପରେ ଆଧାରିତ।

3. ପୁତୁଲ ନାଚ- ବଙ୍ଗଳା

- ମାଟିରେ ତିଆରି ଏବଂ କାହାଣୀ କହିବାର ଏକ ଅନନ୍ୟ ଶୈଳୀ ଅଛି।
- ସେମାନେ ପ୍ରାୟତଃ କୃଷ୍ଣ ଏବଂ ରାଧାଙ୍କ ବିଷୟରେ କାହାଣୀ କୁହନ୍ତି, ଏବଂ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଘଟଣାମଧ୍ୟ କୁହନ୍ତି ।
- ସେମାନେ ଗୋଟିଏ ହାତରେ ତାଳି ବଜାଇ ତାଳର ସମନ୍ୱୟ ସ୍ଥାପନ କରନ୍ତି ଏବଂ ଅନ୍ୟ ହାତରେ କଣ୍ଢେଇଗୁଡ଼ିକୁ ମାଳ ପିନ୍ଧାନ୍ତି। ସେଗୁଡ଼ିକ ଖେଳିବାକୁ ବହୁତ ମଜାଦାର।

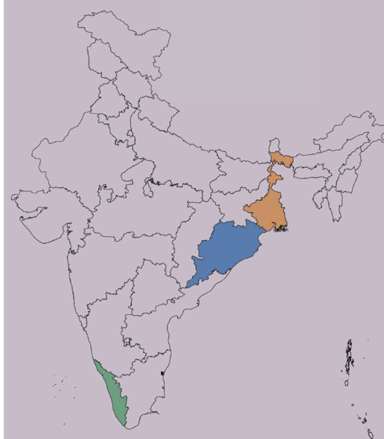

କଣ୍ଢେଇ କଳାର ସାମନ୍ୟ ଜ୍ଞାନ

- ତିନି ହଜାର ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ସମୟ ଧରି ଭାରତରେ କାହାଣୀ କହିବା ପାଇଁ କଣ୍ଢେଇ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଥିଲା । ଭାଗବତ ପୁରାଣରେ ଋଷି ବ୍ୟାସଙ୍କ ଏକ ରୋଚକ କାହାଣୀ ରହିଛି । ଏଥିରେ କାଠ କଣ୍ଢେଇକୁ ସୂତାରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଉଥିବା କଥା କୁହାଯାଇଛି ।
- କୃଷକମାନେ ଦିନସାରା କାମ କରିବା ପରେ କଣ୍ଢେଇ ନାଚ କରି ଆରାମ ପାଉଥିଲେ ।

ଦୃଶ୍ୟ ୬: ବାଡ଼ି ଏବଂ ଛାୟା କଣ୍ଢେଇ ନାଚ

ଏହା ଏକ ପ୍ରକାର କଣ୍ଢେଇ କଳା ଯାହାର କିଛି ମୌଳିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହା ତୁମେ କ୍ଲାସରେ କିମ୍ବା ଘରେ କରିପାରିବ । ତୁମକୁ କିଛି ମୌଳିକ ସାମଗ୍ରୀ ଆବଶ୍ୟକ ହେବ ଯାହା ତୁମେ ତୁମ ଆଖପାଖରୁ ପାଇପାରିବେ ।

ଯଦିଓ ତୁମେ ନିଜେ ହାତ କଣ୍ଢେଇ ଏବଂ ମୋଜା କଣ୍ଢେଇ କରିପାରିବ, ଏହି ଦୁଇଟି ରୂପ ପାଇଁ ତୁମକୁ ଦଳରେ କାମ କରିବାକୁ ପଡିବ । ତେଣୁ, ତୁମେ ନିଜ କଣ୍ଢେଇ ଦଳକୁ ଖୋଜ !

ଶ୍ରେଣୀରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ପିଲାଙ୍କୁ ପାଞ୍ଚ କିମ୍ବା ଛଅ ଜଣ ପିଲାର ଛୋଟ ଛୋଟ ଦଳରେ ବିଭକ୍ତ କରିବାକୁ ପଡିବ। ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦଳ ଏକ ଧାରଣା ବା କାହାଣୀ ନିର୍ଧାରିତ କରିବେ ଯାହା ସେମାନେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦଳ ତିନିରୁ ଚାରିଟି ଚରିତ୍ର ସହ ଏକ ସରଳ ସ୍କ୍ରିପ୍ଟ ତିଆରି କରିବ । ତା'ପରେ ଦଳ ମିଳିତ ଭାବେ କଣ୍ଢେଇ ତିଆରି କରିବେ ।

ବାଡ଼ି କଣ୍ଢେଇ

ବାଡ଼ି କଣ୍ଢେଇ ତିଆରି କରିବା ସବୁଠାରୁ ସହଜ ଏବଂ ଏହା ପିଲାମାନଙ୍କୁ ବହୁତ ମଜା ମଧ୍ୟ ଲାଗିବ ।

- ତୁମ କାହାଣୀର ସମସ୍ତ ଚରିତ୍ରର ଚିତ୍ର ଅଙ୍କନ କର ଓ ରଙ୍ଗ କର ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ଆକାରରେ କାଟି ଦିଅ ।
- ଅତି କମରେ ଛଅ ଇଞ୍ଚ କିମ୍ବା ତା'ଠାରୁ ଅଧିକ ଲମ୍ବର କାଠ ଖୋଜନ୍ତୁ। ଏହା ଗଛରୁ ଡାଳି, ଆଇସକ୍ରିମ୍ ଷ୍ଟିକ୍ କିମ୍ବା ଏପରିକି କଠୋର ମୋଟା କାଗଜର ଷ୍ଟ୍ରିପ ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରେ ।
- ବାଡ଼ିର ଗୋଟିଏ ପ୍ରାନ୍ତରେ ତୁମେ ଆଙ୍କିଥିବା ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ଚିତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଏପରି ଭାବରେ ଗୋଳାଇ ଦିଅ ଯେ, ତୁମେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରାନ୍ତ ଧରି ରଖନ୍ତି ଏବଂ କଣ୍ଢେଇ ଅନ୍ୟ ପ୍ରାନ୍ତରେ ଅଛି (ଚିତ୍ର ଦେଖ)।

ତୁମ ବାଡ଼ି କଣ୍ଢେଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ !

କଣ୍ଢେଇ ନାଚ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ସଂରଚନା

ଏକ ସରଳ ଆକାରରେ ଏକ କାର୍ଡବୋର୍ଡ କାଟି ଦିଅ, ଯାହା ତୁମେ ତିଆରି କରିଥିବା ସମସ୍ତ ଚରିତ୍ରରେ ସମାଯୋଜିତ ହେବା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ବଡ଼ ।

© NCERT not to be republished

ବିକଳ୍ପ: ତୁମେ ତୁମ ଲେଖା ଅନୁଯାୟୀ ଉପଯୁକ୍ତ ଚିତ୍ର ସହିତ ସଂରଚନାକୁ (ଫ୍ରେମ) ସଜାଇ ପାରିବେ।

କାହାଣୀକୁ ଅନୁକୂଳ କରିବା ପାଇଁ ତୁମେ ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ରାସ୍ତା, ଜଙ୍ଗଲ ଇତ୍ୟାଦି ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରିପାରିବ ।

ତୁମେ ପ୍ରଦର୍ଶନ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ !

ଦଳର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଦସ୍ୟ ଏକ ଚରିତ୍ର ପରିଚାଳନା କରିବ ଏବଂ ତା'ପରେ ସେ ଦଳ, କଣ୍ଢେଇ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବ।

ଏବେ ଯେତେବେଳେ ତୁମ ପାଖରେ ବାଡ଼ି କଣ୍ଢେଇ କଳା ପ୍ରଦର୍ଶନ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି ତେବେ ଛାୟା ପୁତୁଳି କଳା ଆଉ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ପାଦ ଦୂରରେ ।

ଛାୟା କଣ୍ଢେଇ

ତୁମେ କଠୋର ମୋଟା କାଗଜ ଫ୍ରେମରେ ଏକ ଧଳା କପଡା ଯୋଡିପାରିବେ ଏବଂ ଦୀପ ପରି ଆଲୋକର ଏକକ ଉତ୍ସ ବ୍ୟବହାର କରିପାରିବ । ଛାୟା କଣ୍ଢେଇ କଳା ପାଇଁ କିଛି କଥା ମନେ ରଖିବା ଉଚିତ୍ -

- ଛାୟାର ତୀକ୍ଷ୍ଣତା ଏହା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିବାରୁ ଆଲୋକ ଅଧିକ ବ୍ୟାପି ନଯାଏ ତାହା ନିଶ୍ଚିତ କର। ଆଲୋକକୁ ଏକ ସ୍ଥିର ପୃଷ୍ଠରେ ରଖିବା ଉଚିତ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଏହା ଗତି କରିବ ନାହିଁ।
- ଚରିତ୍ରର ରୂପରେଖା ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କାରଣ ରଙ୍ଗ, ମୁହଁର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ଛାଇରେ ଦୃଶ୍ୟମାନ ହୁଏ ନାହିଁ। ରୂପରେଖା ତୁମ ଦର୍ଶକଙ୍କୁ ଚରିତ୍ର ବିଷୟରେ କହିବାକୁ ସକ୍ଷମ ହେବା ଉଚିତ।

ଯେତେବେଳେ ତୁମେ ଛାୟା କଣ୍ଢେଇ କଳା ମାଧ୍ୟମରେ କାହାଣୀ ସୃଷ୍ଟି କରି ନିଜ ଉପାୟରେ କାମ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛ, ଆସ ଜାଣିବା ଆମେ ଏକ ଦେଶ ଭାବରେ, ଛାୟା ପୁତୁଳି କଳାରେ କେତେ ଅଗ୍ରଗତି କରିଛୁ ।

© NCERT not to be republished

ଭାରତରେ ବାଡ଼ି ଏବଂ ଛାୟା କଣ୍ଢେଇ

୨୦୦୦ ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ସମୟ ଧରି ଭାରତରେ ଛାୟା କଣ୍ଢେଇ କଳା ରହିଛି । ରାମ ଓ କୃଷ୍ଣଙ୍କ କାହାଣୀ ସବୁଠାରୁ ଲୋକପ୍ରିୟ ହୋଇଛି । ନିମ୍ନଲିଖିତ ଚିତ୍ରଗୁଡିକରେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ କଣ୍ଢେଇର ବିବରଣୀର ସ୍ତର ଏବଂ ଜଟିଳ ପରିକଳ୍ପନା ଦେଖ । ଆମ କାରିଗରମାନେ କେତେ ପ୍ରତିଭାବାନ ଥିଲେ !

1.ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ ଏବଂ ତେଲେଙ୍ଗାନାର ତୋଲୁ ବୋମ୍ମାଲଟ୍ଟା	2.କର୍ଣ୍ଣାଟକର ତୋଗଲୁ ଗୋମ୍ବେୟେଟ୍ଟା	3. ଓଡ଼ିଶାର ରାବଣ ଛାୟା ନୃତ୍ୟ	
• ଜଟିଳ ଚମଡା କଣ୍ଢେଇ, ସତର୍କତାର ସହ କାଟି ରଙ୍ଗ କରାଯାଏ। • ଏହି କଣ୍ଢେଇମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ବହୁତ ଭଲ ନୃତ୍ୟ କରିପାରନ୍ତି | • ଏହି କଣ୍ଢେଇ ଶୈଳୀରେ ହନୁମାନ କାହାଣୀ ବହୁତ ମନୋରଂଜନକାରୀ ଅଟେ । 	• ସେଗୁଡ଼ିକ ଚମଡାରେ ନିର୍ମିତ କରାଯାଏ । ଏବଂ ସେଠି ରଙ୍ଗ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି। • ଏହି କଣ୍ଢେଇର ଆଖି ପାର୍ଶ୍ୱରେ ତିଆରି ହୋଇଛି, ଯାହା କି ଛାତ୍ରଙ୍କ ସମ୍ମୁଖ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଥିବା ପରି ମନେ ହୁଏ । • ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଜୀବନ୍ତ କରିବା ପାଇଁ କଣ୍ଢେଇକାର ଗୀତ ଗାଇଥାନ୍ତି ଏବଂ ଶବ୍ଦ ପ୍ରଭାବ ତିଆରି କରନ୍ତି, ଯାହା କାହାଣୀକୁ ଆହୁରି ରୋମାଞ୍ଚକର କରିଥାଏ । 	• ଏହି ଶୈଳୀରେ କଳା ଏବଂ ଧଳା କଣ୍ଢେଇକୁ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ପରିକଳ୍ପିତ କରାଯାଇଛି । • କଣ୍ଢେଇମାନେ ରାମାୟଣର କାହାଣୀକୁ ପୁନର୍ବାର ବର୍ଣ୍ଣନା କରନ୍ତି । • ରାବଣ କଣ୍ଢେଇ ସାଧାରଣତଃ ଅନ୍ୟ କଣ୍ଢେଇ ଠାରୁ ୧ ଫୁଟ ବଡ ହୋଇଥାଏ। 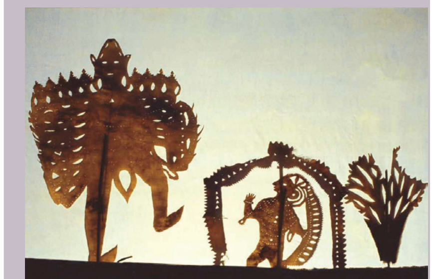	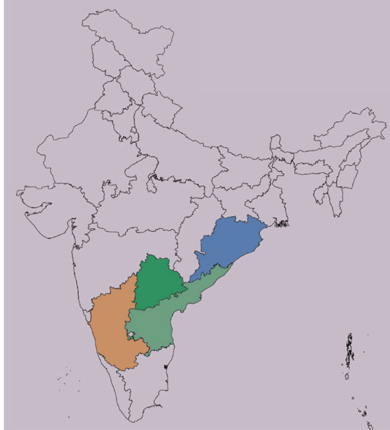

© NCERT not to be republished

କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ - ତୁମେ ନିଜର କଣ୍ଢେଇ ନାଚ ପ୍ରସ୍ତୁତ କର !

କଣ୍ଢେଇ - ପ୍ରସ୍ତୁତ ☑

ଫ୍ରେମ୍ - ପ୍ରସ୍ତୁତ ☑

ପୃଷ୍ଠଭୂମି - ପ୍ରସ୍ତୁତ ☑

ସ୍କ୍ରିପ୍ଟ୍ - ପ୍ରସ୍ତୁତ ☑

କିନ୍ତୁ ସଂଳାପ କିଏ ଦେବ? କଣ୍ଢେଇମାନେ କଥା ହୁଅନ୍ତି କି ? ନାଁ ! ତୁମେ କଥା ହୋଇପାରିବ କି ? ହଁ! କିନ୍ତୁ ଏହା ତୁମ ଭଳି ଲାଗିବ ... ତୁମେ ତୁମ ଚରିତ୍ର ଭଳି କିପରି ଲାଗିବ ?

ଉତ୍ତର: ସ୍ୱର ଲୟର ଉତ୍ଥାନ ଓ ପତନ

କଣ୍ଢେଇ କଳାରେ ସ୍ୱର ଲୟର ଉତ୍ଥାନ ଓ ପତନ ତୁମ କଣ୍ଢେଇକୁ ଏହାର ଭାବନା କିମ୍ବା ଏହା କହୁଥିବା କାହାଣୀ ସହିତ ମେଳ ଖାଇବା ପାଇଁ ଭିନ୍ନ ସ୍ୱର ଦେଉଛି । ତେଣୁ, ଯେତେବେଳେ ତୁମ କଣ୍ଢେଇ ଖୁସି ହୁଏ, ସେତେବେଳେ ତୁମେ ତୁମ ସ୍ୱରକୁ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ସ୍ୱରରେ ପରିଣତ କରିପାରିବ । ଯଦି ଏହା ଏକ ଭୟଙ୍କର କାହାଣୀ କହୁଛି, ତେବେ ତୁମେ ନିଜ ସ୍ୱରକୁ ନିମ୍ନ କରି ଏହାକୁ ରହସ୍ୟମୟ ମନେ କରିପାରିବ ଯେପରି ତୁମେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଚରିତ୍ରର ପରିଚୟ ଦେବା ସମୟରେ ଭିନ୍ନ ସ୍ୱର ସହିତ ଖେଳନ୍ତି। ପ୍ରଦର୍ଶନକୁ ଅଧିକ ରୋମାଞ୍ଚକର ଏବଂ ମଜାଦାର କରିବା ପାଇଁ ତୁମେ ତୁମ କଠପୁତଳି ସହିତ ମଧ୍ୟ ସମାନ କରିପାରିବ

ଯେତେବେଳେ ତୁମେ ନିଜେ ଦୁଇଟି ଚରିତ୍ରରେ ଅଭିନୟ କରୁଛନ୍ତି ସେତେବେଳେ ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ | ଉଭୟ ଚରିତ୍ର ପାଇଁ ସମାନ ସ୍ୱର ଶୁଣିବା କ'ଣ ବିରକ୍ତିକର ହେବ ନାହିଁ, ଯାହା ତୁମ ନିୟମିତ ସ୍ୱର ପରି ଲାଗୁଛି? ତେଣୁ ଉଭୟ ଚରିତ୍ର ପରସ୍ପରଠାରୁ ଓ ନିଜ ସ୍ୱରଠାରୁ ଭିନ୍ନ ହେବା ଉଚିତ।

ଏହା ଯେକୌଣସି ପ୍ରକାରର କଣ୍ଢେଇ କଳା ପାଇଁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ, ତୁମେ ମୋଜା କଣ୍ଢେଇ କଳା, ବାଡି କଣ୍ଢେଇ କଳା କିମ୍ବା ଛାୟା କଣ୍ଢେଇ କଳା କର। ତୁମକୁ ନିଜ ସ୍ୱର ଉପରେ କାମ କରିବାକୁ ପଡିବ । ମନେରଖନ୍ତୁ, ଏହା ସେହି ଚରିତ୍ରର ଅନୁକୂଳ କରିବାକୁ ହେବ ଯାହାକୁ କଣ୍ଢେଇ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁଛି!

ଉଦାହରଣ - ଉଦାହରଣ— ଜଣେ ବୃଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି ଉଚ୍ଚ ଶବ୍ଦରେ ଚିତ୍କାର କରିପାରିବ ନାହିଁ!

ତୁମେ ତିଆରି କରିଥିବା କଣ୍ଢେଇ କଳା ପ୍ରଦର୍ଶନ ପାଇଁ ତୁମ ଲେଖା ଧାଡିର ଅଭ୍ୟାସ ଜାରି ରଖନ୍ତୁ। ତୁମେ ଏବେ ପାପୁଟ୍ ସୋ' ଲଗାଇବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛନ୍ତି। ତୁମେ ନିଜ ଦର୍ଶକଙ୍କୁ ଆଣନ୍ତୁ ... ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାକୁ... ଯାଅନ୍ତୁ!

© NCERT not to be republished

କଣ୍ଢେଇ କଳାର ସାମନ୍ୟ ଜ୍ଞାନ

•କୃଷ୍ଣଦେବରାୟ ଏବଂ ବିକ୍ରମାଦିତ୍ୟଙ୍କ ପରି ଭାରତୀୟ ରାଜାମାନେ କଣ୍ଢେଇ କଳାକୁ ଏତେ ଭଲ ପାଉଥିଲେ ଯେ ଏହି ଚମତ୍କାର ପ୍ରଦର୍ଶନ ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ନିଜ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ (ଥିଏଟର) ଥିଲା ।

- ଲିଙ୍ଗଗତ ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା ତଥା ସୁରକ୍ଷିତ ଓ ଅସୁରକ୍ଷିତ ସ୍ୱର୍ଶ ଉପରେ ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଚେତନତା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ କଣ୍ଢେଇ କଳା ଏକ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ପଦ୍ଧତି ହୋଇପାରିବ ।
- ଆଜି ଭାରତୀୟ କଣ୍ଢେଇ କଳା ଏହି ପରମ୍ପରାକୁ ଆହୁରି ରୋମାଞ୍ଚକର କରିବା ପାଇଁ ନୂତନ କୌଶଳ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ଆଣି ଏହାକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିଛି।

ନିମ୍ନଲିଖିତ ପାଇଁ ଏକ ସ୍ୱର ସନ୍ଧାନ କର ଏବଂ ସେହି ସ୍ୱରରେ ନିମ୍ନରେ ଥିବା ଧାଡ଼ିଗୁଡିକ କୁହ :

"ଆପଣ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଭୋଜନ କରିଛନ୍ତି କି ?"		"ମୁଁ ଉଦ୍ୟାନରେ ଖେଳିବାକୁ ଚାହୁଁଛି !"	
"ହେଲୋ ! ତୁମେ ମୋ ସହିତ ଦୌଡ଼ରେ ଭାଗ ନେବାକୁ ଚାହୁଁଛ କି?"		"ତୁମେ ମୋ ସହିତ ଖେଳିବାକୁ ଚାହୁଁଛ କି?"	

© NCERT not to be republished